
◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrd Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

INNHold: Oremus — Nasjonal eller internasjonal. — Kirkeruinen på Kapittelberget. — Respekt for respekten - et oppdragsproblem. — Mirakler har reddet kirken i Betlehem. — Fra Fredrikstad. — Borghild Edwards. — Herhjemme — og derute.

RETT + OG + SANNHET

Oremus — —

Som sedvanlig har Roms kardinaler og prelater overbragt den hellige Fader i Vatikanet sine nyttårsønsker. Pius XI svarte i en tale som vi her gjengir i hovedtrekkene:

Dette år har virkelig vært et forløsningens år i ordets fulleste betydning — ikke bare en erindringsfest til minne om det som skjedde for 1900 år siden. Det har berørt sjelene på det dypeste, og mange er de som personlig har opplevet dette års store, vakre og hellige begivenheter.

Det hellige år er ennu ikke forbi. Ennu i tre måneder vil det bli feiret, og den hellige Fader hilste allerede nu de nye pilegrimer velkommen, som har bebudet sin ankomst, og tok innerlig del i deres glede. Alle audiensene og de store kirkelige fester hadde vært rike på oppbyggelse — en oppbyggelse som Guds godhet hadde beredt ham og stadig beredte ham, når han pristet og lovet disse hellige, som stadig skjøt frem som friske skudd på Kirkens gamle stamme. Særlig tenkte han dermed på de nye hellige og salige, forløsningens frukter og blomster.

Til disse ord vilde paven straks knytte den hellige velsignelse. Ti de store forventninger som man pleiet å knytte til hans juletale vilde i år ikke bli tilfredsstillende. Men han vilde benytte anledningen, som han så ofte hadde gjort før, til å underholde sig i forrolig samtale med sine kjære og dyrebare sønner. Det måtte han gjøre ut fra sitt fadersinn — ti det var ikke faderlig å besvare deres forventning med ord, som i virkeligheten intet sa. Men der var dog noe i denne

forventning som fortjente å bli bemerket. Man lengtes ikke alene etter å høre hvad den hellige Fader tenkte om den almindelige verdenssituasjon og de internasjonale forhold — men ventet også på å erfare hvorledes de troende burde stille sig til spørsmålet om sterilisasjon, som i enkelte land allerede praktisertes og i andre land var gjenstand for meget diskuterte lovforslag.

Hvor ukjært så enn emnet var ham, så vilde han dog gjerne imøtekomme forventningen på dette punkt. Det hellige Officium hadde i 1931 utsendt et dekret om dette — og i rundskrivelsen «Casti Connubii» av 1930, som hadde fått tilslutning av alle mennesker med god vilje, var der klart formulert, hvad de troende og sjelsørgeren hadde å holde sig til.

Dessuten vilde den hellige Fader imøtekomme et annet ønske og uttale sig litt om den almindelige verdenssituasjon. Her måtte han gi et svar, som en stor bankier engang hadde gitt, da man spurte ham om *hans* dom. «Min dom,» sa han, «jeg kan ikke bedømme noe.» «Men Deres mening da?» «Jeg har ingen mening.» «Men da idetminste Deres tanker?» «Jeg tenker overhodet ikke.» «Har De da intet å si?» «Kun et inntrykk, som jeg ikke kan begrunne: *Ingen* vet noget.»

Dette er også alt hvad paven kan si idag. Foruten én ting til — et eneste ord.

Man spurte en gang Napoleon hvad der krevdes mest av alt som det nødvendigste til å føre krig. Han svarte: «Penger!» «Og etter penger?» «Penger» — og igjen som det tredje: «Penger.»

Nu har den hellige Fader funnet en parole, som ikke

bare utstedes tre ganger, men om og om igjen, som svar på alle spørsmål: hvad kan gjøres for freden, for endretighet mellom folkene, for familienes velferd?

Svaret er: «Bed, bed og atter bed!»

Dette ord inneholder alt, som kreves etter Frelserens eget ord: «Vi skal alltid be og aldri bli trett.»

Det vil også den hellige Fader stadig gjøre — bønnene oppfordrer han oss alle til å holde ut i.

NASJONAL ELLER INTERNASJONAL

Efterkrigstiden var en fruktbar periode for alle internasjonale foreteelser — hvad er helt forståelig når man tenker på den nasjonalisme som hadde satt sine forferdelige spor i verdenskrigen. Over alle nasjonale statsformer begynte den liberal-demokratiske idé å svinge sitt scepter — og Folkeforbundet og andre internasjonale institusjoner blev utsett til å være bærere av disse nye tanker.

Op fra denne innstilling vokste også de typiske efterkrigsfenomener: de internasjonale konferanser. Også de utsprang av forsøket på å gi alle parlamentariske metoder internasjonal betydning. Teoretisk, om enn kun rent formelt, fant denne bevegelse støtte i sosialismens og kommunismens såkalte annen og tredje Internasjonale.

På de mellomstatsrettslige områder forfulgte disse riktignok ofte sine egne mål, som kunde avvike sterkt fra Folkeforbundets og konferansenes, men allikevel hyllet de prinsipper, som Liberalismens livsanskuelse og politikk hadde knesatt. Det var dette forhold som gav efterkrigstidens internasjonalisme sin særlige tone og blev roten til dens svakhet og forfall.

Dette forfall er i våre dager ikke noen hemmelighet. Vi kan se det av den styrke hvormed nasjonalismen nu våkner i forskjellige land. Fascismen og nasjonal-socialismen betyr et bevisst og konsekvent brudd med internasjonalismen, og ingen av dem er enestående tilfelle fra et enkelt land. De gir tvertimot uttrykk for en fullstendig ny statsidé og statsfølelse, som for lengst er blitt felleseie for alle folk. Utviklingen i Frankrike og Rooseveltts eksperimenter i Amerika beviser dette. Likeså de nasjonalfascistiske bevegelser i hittil så demokratiske stater som England og Schweitz. Derved er svingningen i den politiske tenkemåte blitt kjennelig. Det er ikke alene nye handlinger, men det er helt nye *idéer* vi treffer. Vi står ved avslutningen av en historieperiode og ved innledningen til en ny.

Grunnene til denne svingning er mange — i første rekke at Folkeforbundet og de internasjonale konferanser sviktet de forventninger man hadde til dem. En annen svikten har en dyptliggende årsak, som ene den kjensgjerning, at likesom den økonomiske liberalisme har spillet fallit på det nærliggende har den gjort det internasjonalt. Den sosialøkonomikonferanse er det siste bevis man kan ikke forbauses over at mennesker ikke åpent erklærer at nu får det være nok med oss eller at ellers så hårdkokte liberale som George ikke mer anerkjenner Liberalismen på det økonomiske samfunnsområde.

En erkjennelse som er blitt fremskyndet av socialismens og kommunismens truende fare. Folkene er begynt å ane hvorhen *denne* internasjonalisme fører. Og en reaksjon er derfor uundgåelig.

Reaksjonen kom fordi man fikk øinene op for at Liberalismen allikevel forfulgte sine egoistiske mål, selv under internasjonale formers slør, og derfor i virkeligheten motarbeidet alle fredsbestrebelsler. For de ansvarlige politikere formet den sig som egoisme på sine lands vegner, og for socialistene og kommunistene som klasseegoisme — og derved blev Liberalismens selv-motsigelser tydelige. Dens form for internasjonalisme blev derved falsk og ufruktbar, fordi dens menneske- og samfunnsbegreper var det. Derfor blev det umulig å bygge noe stabilt op på et så opkonstruert og usant grunnlag.

Mange mennesker spør imidlertid nu sig selv i tvil om ikke den nyvåkne nasjonalisme representerer et tilbakeskritt. Mange står i den formening, at den betyr en øket krigsfare, og at den kulturelle og økonomiske avkapling, som den bevirker, vil skape mange innbyrdes vanskeligheter og misforståelser.

Men dette vil kun skje, hvor nasjonalismen antar hedske og ukjærlige former.

Gjør nu fascismen og nasjonalismen det?

Man kunde mene det, hvis man blott betraktet dem rent overfladisk. Men ikke hvis man undersøker de prinsipper, de går ut fra, og hvori vi da vil finne mange verdifulle elementer.

Den åpne nasjonale selvbevissthet og selvbekjennelse, som preger disse bevegelser, er således langt å foretrekke for den liberale nasjonalismes mummiespill, da den med en gang skaffer klare linjer.

Nasjonalisme behøver ikke å være identisk med krigsfare — den kan tvertom utvikle sig utpreget pacifistisk, idet den sterke vekt som legges på nasjonal særpreg og nasjonale verdier bringer det gode med sig, at man streber efter å kunne utvikle sig selv så meget som mulig istedet for å flyte ut som en grå masse.

Et politisk, økonomisk og kulturelt kraftig folk er den beste garanti for et sterkt og sunt internasjonalt samfundsliv. Middelalderens katolske internasjonalisme hvilte på disse prinsipper — som den katolske Kirkes religiøse internasjonalisme gjør det den dag idag.

Naturligvis må denne nasjonalisme holdes innenfor sine riktige grenser. Ennu blir den det ikke alltid — men tiden vil sikkert rette på dens utvekster, så at den sanne internasjonalisme kan vokse sig sterk på dens grunnlag.

Kirkeruinen på Kapitelbjerget.

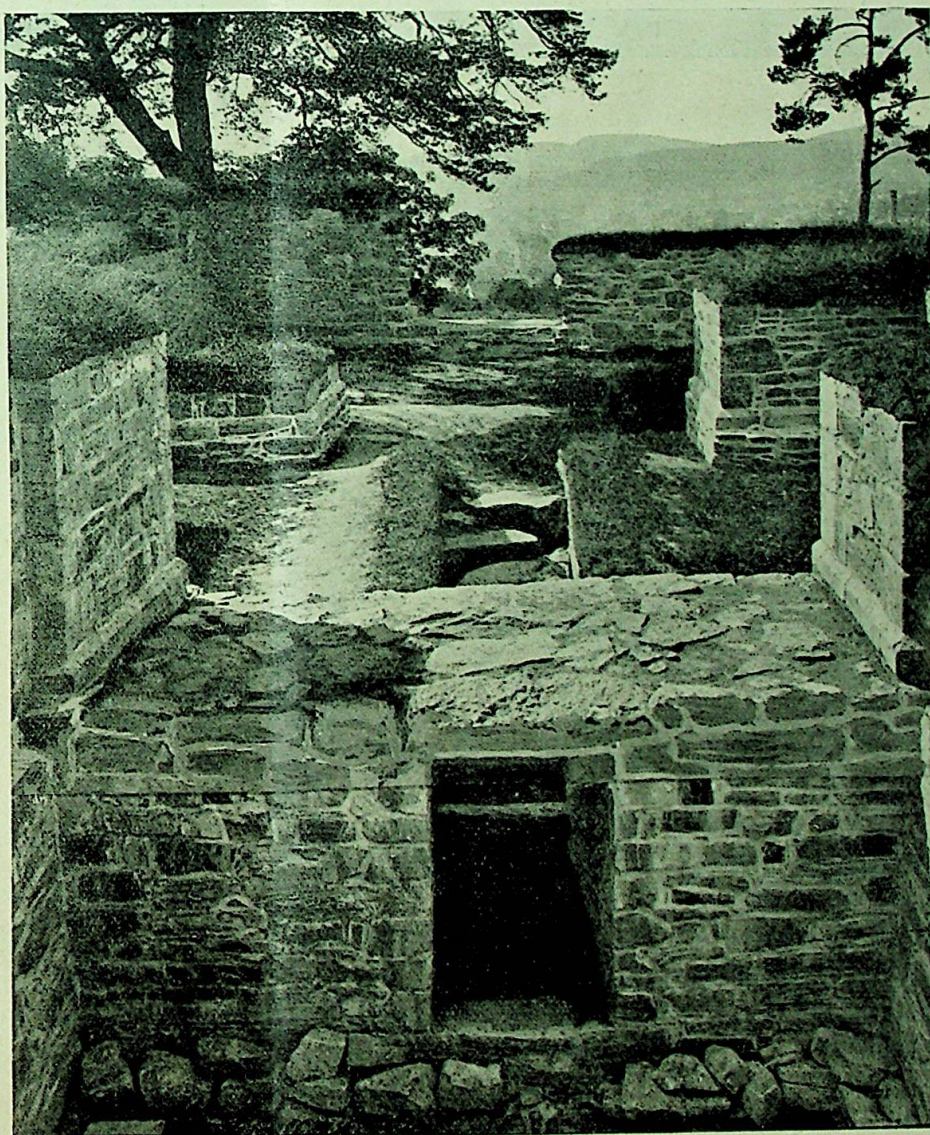
Av konsul H. H. HOLTA.

Der var i middelalderen 3 slags, eller klasser av kirker i Norge, nemlig fylkeskirker, herredskirker og høgendeskirker. Høgendeskirker, d. v. s. bekvemmelighetskirker, var opført enten av almuen som annekskirker for mere avsidesliggende deler av sognet, eller, som det vel oftest var tilfelle, av enkeltmenn — stormenn — som vilde ha sin egen kirke på gården hvor de bodde. Der kan neppe være tvil om at kirken på «Kapitelbjerget» må henføres til denne siste kategori. Den har vært en høgendeskirke opført av eieren på høvdingesetet Bratsberg, og man må bli stående ved at den er opført enten av Dag Eilifsson eller hans enke Ragnhild (datter av Skofte Agmundsson på Giske) eller av deres sønn Gregorius Dagsson, kong Inges mektige lendermann. Kirken kan således ikke være bygget senere enn omkring 1150.

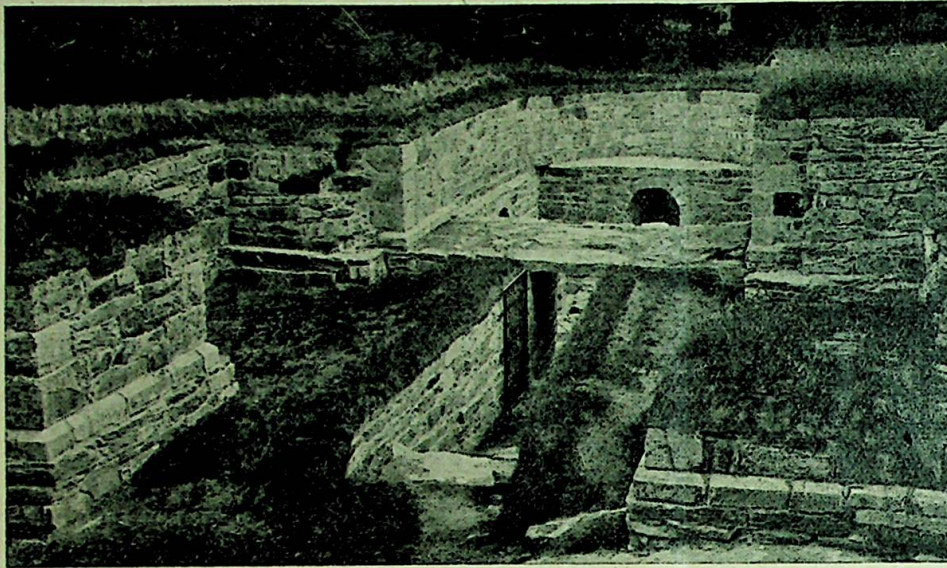
Ifølge Snorres Håkon Herdebreds saga falt Gregorius Dagsson på Beveråen i Bohuslen den 7. januar 1161 og hans lik blev ført op på Håvund og gravet i Gjemsø ved det nonnekloster som var der og hvor hans søster da var abbedisse. I kong Inges saga har Snorre fortalt at kong Øistein senhøstes 1155 overfalt Gregorius, som da var «oppe på Håvund på sin gård Bratsberg», men Gregorius for undav op til Telemarken med 90 mann og kom sig over fjellet til Erling Skakkes gård Stødle i Etne. Kong Øistein brendte Gregorius' gård og hugget kveget ned.

Når Snorre sier at Gregorius' lik blev ført op på Håvund, så må altså dette ha vært til Bratsberg, men jeg tenker mig at høvdingesetet ikke er blitt gjenbygget efter branden i 1155, ti Gregorius var efter den tid stadig optatt annet steds og aller mest synes han å ha opholdt sig ved Konghelle, hvor han skulde forsvare landet for kong Inge både mot indre og ytre fiender. Når hans lik allikevel blev ført op på Håvund vil det sansynligvis ha vært til denne kirke på «Kapitelbjerget», hvor liket da har vært hensatt inntil begravelsen ved Gjemsø kloster kunde finne sted.

I de eldste kristenretter var det en anerkjent grunnsetning at hvor en kirke først var bygget der måtte tomten aldri legges øde, og vedlikeholds- og gjenopbygningsplikten pålå dem som eide kirken. Derfor var det meget strenge bestemmelser med hensyn til høgendeskirkenes gjenopbygning og man søkte såvidt mulig å binde vedlikholdsplikten til den jord på hvilken kirken var opført, og denne jord blev forbrutt hvis kirke-tomten lå øde i 3 år. Eiedes kirken av en annen enn grunneieren, og denne kirkeeier ikke var istand til å oppfylle gjenopbygningsplikten, da skulde han være landflyktig inntil han fant midler til å gjenopbygge kirken.

Kirkeruinen.

Fra motsatt side.

Det må således antas at kirken på «Kapitelbjerget» har vært vedlikeholdt i hele den katolske tid. Det er så meget mere grunn til å anta dette fordi Gjemsø kloster var blitt eier av Bratsberg gård, og som grunn-eier kunde klosteret ennå mindre la kirken forfalle så-lenge klosteret eksisterte og hadde midler til å vedlikeholde kirken. At kirken også virkelig blev benyttet av klosteret synes å bekræftes av betegnelsen «Kapitelbjerget», hvori synes å ligge en antydning om at kirken har vært benyttet også til møter av kapitelkapitlet. At Gjemsø kloster hadde et kapitelkollegium fremgår av klosterets segl hvis innskrift lyder:

«*Sigilum Capituli De Gymsøy*».

Klosteret lå rett i vest for «Kapitelbjerget» over på den annen side av elven, og i sagnet er bevart erindringer om en adkomstforbindelse mellom «Kapitelbjerget» og klosteret, men det har hverken vært noen høienloftsbro eller noen tunnel. Overfarten over elven har foregått i båt, tvers over elven fra Gjemsø til det gamle pramstø i Sandviken (like søndenfor det nuværende fergested) og derfra til fots ad en bjergsti straks søndenfor Gampedalen. Ad denne sti er man kommet op på «Kapitelbjerget» litt nordfor kirken.

Gjemsø kloster blev ved reformasjonen inndradd under kronen, og kirken på «Kapitelbjerget» har derefter ikke blitt vedlikeholdt og må ha forfalt straks, ti allerede Peder Claussøn Friis nevner i året 1576 kirken som ruin «hvis mure ennå er tilsyne». Derefter har der vært bortført en hel del sten fra murene og tilsist er ruinen gått fullstendig i glemme, ti amtmann B. H. Løvenskiold sier i sin «Bratsberg Amts Beskrivelse» følgende:

«Udenfor Scheens Bye opdagedes i December 1783 Levninger af en ældgammel Kirke lige overfor Bratsberg Gaard og østenfor Scheen paa et jorde, der altid, uden at vide hvorfor, er kaldet Capel-Jordet. Til at befordre Veiarbeidet med Steen

og Gruus dertil at henføre, henvendte man sig til dette Bjerg, og efter at have borttaget den yderste Jordskorpe, antraf de først løse Graaesteene, dels af Naturen kandtede, dels virkeligen tilhugne, iblandt hvilke var endel Kalk, som de udførte paa Veiene, og ved dette Arbeides Fortsættelse er næsten den hele Nordre Side af denne ældgamle Kirkes Mure blottet, som er over en Mands Høyde og 3 Alen tykke, opførte dels ved naturlige kandtede og dels ved tilhugne Graaesteene. Her viises Tegn til, at her har været en temmelig stor Kirke bygt paa den endnu i Norge brugelige Maade, nemlig Choret af Smalere Bygning end Hovedbygningen. Kunde det indvendige af Kirken blive ryddeliggjort fandtes der maaske Begravelser og andet til de norske Old-Sager hen hørende. 1156 siger Snorre Sturlassøn at Bratsberg Gaard afbrændte,

maaske denne Kirke har haft samme Skjebne, og maae da nu altsaa for 600 aar siden være ødelagt. Jeg skal gjøre, vil Gud til Sommeren, alle mulige Undersøgelser om denne rare Opdagelses videre Beskaffenhed.» —

Det viser sig imidlertid at kirken ikke er brendt, ti der har ikke vært spor av kull eller aske å opdage ved oprenskningen i ruinen. Krafft i sin Norges Beskrivelse av 1825 nevner også ruinen, og han benytter betegnelsen «Kapitelbjerget», men ikke «Capel-Jordet».

Atter har kirkeruinen gått i glemme og blev gjenopdaget i slutten av 1840-årene.

Efter den siste byutvidelse ligger kirkeruinen ikke lengere i Gjerpen. Den ligger nu innen Skiens bys grenser, og jeg uttaler håpet om at byens autoriteter med pietet vil verne om «Dag Eiliffssøns det fromme Bratsbergsminde».

H. H. Holta.

Respekt for respekten — et opdragelsesproblem.

I.

Nutidens foreldre berøver alt for ofte sine barn en stor verdi for hele livet: evnen og viljen til å føle respekt. Det var Hamsun heroppe, som for mer enn et kvart århundre siden innledet den nye epoke i pedagogikken med sitt kamprop: «ærer de unge» — lang tid nok til at vi nu kan se fruktene av dette kulturprinsipp for små menneskeplanter.

Dette med at ungdommen settes i høisetet som den rette, den eneberettigede gjenstand for respekt, er selvfølgelig ikke et lokalt norsk fenomen — det forekommer i alle civiliserte land nu mest klædt i dogmet om at man først og fremst må undgå å skape

«mindreverdigheitskomplekser» i de små pedagogiske prøvekluter som barn av idag ofte er.

Typisk for hele den barnefordugende retning er vel nok Ethel Mannins nye bok, som klart og ikke til å misforstå forkaster *all* oppdragelse, *all* rettledning og overlater naturen praktisk talt til sig selv. Å lære barna respekt er for alle disse «pedagoger» en rød klut — en utålelig tvangstrøje for det frie, ufordærvede naturlige.

Slett så outrert finnes disse fenomener forhåpentlig ikke hos katolske foreldre — men et lite pust av tidsånden har vel allikevel hist og her sneket sig inn, kanskje så kamouflert, at den er vanskelig å erkjenne, selv for de mest samvittighetsfulle og årvåkne foreldresjeler. Derfor er det mulig på sin plass å overveie respektens store betydning for et virkelig lykkelig menneskeliv — hvorledes *respekten* for foreldre og lærere avføder *ærbødighet* for Kirken og dens lære og dette igjen fører til *ærefrykt* for Gud og hans vilje.

Hvorledes innpodes så denne respekt i våre barn og våre unge?

Først og fremst — ja, ene og alene ved *eksemplets* makt. Hvis barn er så lykkelige å vokse op i en atmosfære av gjensidig respekt, hensynsfullhet, takknemlighet foreldrene imellom — i en atmosfære av beherskelse, imøtekommenhet og hjelpsomhet, vil det berike dem med minner av vital styrke for deres senere innstilling til livet og menneskene. Lykkelig de foreldre, som lever i sine barns erindringer som *beundringsverdige* personligheter! — ti de gir disse barn en arv, en skatt som møll og rust ikke kan fortære. Men det er en vanskelig oppgave og særlig vanskelig i våre dager, hvor det er moderne å være respektløs — ikke minst i omtale av sine foreldre.

Det faller tross alt de fleste barn fremdeles naturlig å være *gla i sin far og mor* — det faller de ferreste barn nu naturlig å *respektere* dem, enn si å ha *ærbødighet* for dem.

Du far og du mor — skyt ikke skylden på «tidsånden»! Søk ikke å hevde din egen sviaktende autoritet med skjend og formaninger og påbud eller forbud, som du vet ikke blir overholdt eller som du vet blir overtrådt. Det er dig *selv*, du må opdra først — i den tid hvor dine barn er så små, at de ennu *bare* krever fysisk stell, er det *din* tid til å forberede dig til din nye verdighet som opdrager. Glem ikke at det nettop er en *verdighet* — at du, mens barnet ennu er lite og kun av alt på jorden kjenner dig og har dig å holde sig til, er det i vår store Faders sted og må utstråle hans vesens godhet, skjønnhet, sannhet, så du kan bli en lysende veiviser for ditt barn til *Ham*. Har du ved den respekt, du skaper, lært dine barn til lydighet mot dine ord — har du banet veien for deres lydighet mot Guds ord, Guds bud. Og da har du jevnet deres liv som samfundsmennesker, ti intet letter det mellommenneskelige samvær så meget som når vi virkelig kan ha respekt for hverandre.

I vår individualistiske tid, vår egocentriske tid, er det en stor, ja mulig den største gave, en menneskesjel kan få: evnen til å føle *ærbødighet*, å vise lydighet, å

kunne *tjene*. Den far og mor, som opdrar sine barn i denne ånd, ved det eksempel, de som ektefeller innbyrdes gir — ved det eksempel, de som kristne i forhold til andre gir — de foreldre har gjort sig jordsmonnet i sine barns sjeler underdanig og derfor skapt «den gode jord», hvor Guds rikes sædekorn kan vokse og gi hundre fold.

Vi skal i en følgende artikkel behandle noen konkrete oppdragelsesproblemer i lys av deres forhold til respekten.

Mirakler har reddet kirken i Betlehem.

*Beständig truet har Guds Moders kirke overlevet
alle samtidige templer.*

(Til norsk ved Iwan B—w.)

I anledning av at gudstjenesten i Fødselskirken i Betlehem blev kringkastet lille julaften, kan det kanskje interessere «St. Olavs» lesere å høre litt om kirkens historie.

Fødselskirken, som er kristenhetens eldste kirke, er bygget over den grotte i hvilken Jesus ifølge tradisjonen er født. Kirkens eksteriør er ikke meget imponerende. Den er sammenbygget med tre klostre og en større latinsk kirke, og hele komplekset ligner mest en eldgammel festning. Av den store åpne pilarhall som før lå foran kirken er nu kun noen rester igjen. Kirkens mure er tykke og usmykket. Et par mindre vinduer i kirkens vestre gavl er nu igjenmuret, og av de tre oprindelige inngangsdører er de to helt igjenmuret, kun den midterste er åpen, og den er så lav at man neppe kan gå opreist gjennom den. Man kan tydelig se at døren ved tre forskjellige anledninger er gjort mindre, både lavere og smalere. Jo mindre døren var jo lettere var det å forsvare kirken, og heri har vi forklaringen på kirkens festningslignende eksteriør: ingen kirke har måttet forsvares slik som Fødselskirken i Betlehem. Den er som sagt kristendommens eldste kirke, bygget kort efter at kristendommen offisielt seiret over hedendommen i det romerske rike. Det var keiser Konstantin og hans mor, keiserinne Helena, som lot bygge den over fødselsgrotten, kring hvilken Hadrian for å håne de kristne lot anlegge en offerlund for avguden Tamuz. Over fødselsgrotten byggedes den femskibede basilika i all sin rene enkelhet og strenghet.

Alle andre samtidige templer er for lenge siden blitt jevnet med jorden, men Fødselskirken har bestått, skjønt den mere enn en gang har vært truet. Første gang kirken var i fare var neppe hundre år efter at den var blitt opført. Den teologiske striden mellom Pelagius og Hieronymus — der senere bodde i kirkens kloster hadde resultert i håndgripeligheter mellom de to kirkefedres tilhengere, og Pelagius' skarer drog en natt til Betlehem og tendte ild på det nonnekloster som var

sammenbygget med kirken. Branden blev imidlertid slukket. Den fare som truet kirken gjennom de indre stridigheter var dog mindre enn den som truet den fra landets fiender. Hvordan den slapp uskadt fra de persiske herjingstogene i Palestina 614 vet man ikke med sikkerhet — hundreder av kirker og klostre i Palestina blev den gang herjet og brent. Det påstås at det på den tiden over kirkens inngangsport fantes et mosaikarbeide fremstillende de tre vise menn i lange persiske drakter, og dette blev kirkens redning, da man ikke godt kunde ødelegge en kirke over hvilken persiske menn holdt vakt.

Også araberne, som noen år senere herjet i landet, lot kirken bli uskadt. Verre var det da kalifen El Hakim omkring året 1000 bestemte at alle kristne kirker skulde jevnes med jorden. Den gang skjedd dog noe uventet, hvorom en gammel fransk historieskriver fra 1100-tallet forteller: «Da nu hedningene forsøkte å bryte ned den kirke i Betlehem, som er bygget over det sted, hvor Kristus blev født, brøt plutselig et sterkt lys frem og angriperne falt i det samme døde til jorden og Guds Moders kirke forblev uskadt.»

En annen gang forsvartes kirken mot araberne av Tancred i spissen for hundre velvebnede ryttere.

Sin storhetstid hadde kirken under 1100-tallet. Juledagen 1101 kronedes Balduin til konge av Jerusalem i kirken, hvor blomsten av Vesterlandets ridder-skap dannet ærevakt. Under korsfarertiden smykkedes templet med vidunderlig skjønne mosaiker, hvis motiv alle syslet med Jesu vesens mystikk. Alle mosaikerne var lagt på gullgrunn med perlemor og gule, blå, grønne, røde og purpurbrune stener. De gamle pillarerne i midtskipet smykkedes med helgenmalerier, hvoriblandt Knud den hellige av Danmark og Olav den hellige av Norge. Kirken må den gang ha vært vidunderlig skjønn.

Men herligheten varte kun en kort tid. Den broderlige endrettheten mellom den greske og latinske kirke tok slutt, mosaikene fikk forfalle og av prakten er det nu kun igjen noen få overkalkede mosaiker. Hundre år etter at Balduin var blitt salvet med hellig olje i Fødselskirken hadde araberne atter makten i landet, og alle kristne kirker blev ødelagt eller forandret til moskeer. Kun noen få, og blandt dem Fødselskirken, skånedes. Det sies at araberne av ærbødighet for den hellige jomfru ikke vilde legge hånd på Guds Moders kirke. Men den stod en rekke år øde — prester og munkar var blitt drepte eller jaget i landflyktighet.

I slutningen av 1300-tallet holdt det atter på å gå galt. En egyptisk sultan befalte da at pillarene og marmorplatene i Fødselskirken skulde tas ned og sendes til Kairo, hvor de skulde pryde hans palass. Man begynte også på å hugge ned kirkens marmorbekledning, men hvad hendte? Jo, sagnet forteller, at en uhyggelig slange krøp ut av muren og bet alle de nedbrudte marmorplatene i stykker og randt derefter som en ildslue gjennom kirken og forsvant. Arbeiderne blev naturligvis forskrekket og sultanen opgav all videre vandalisering av templet. Da tykkene senere brøt ned marmorplatene kom det imidlertid ingen slange og ødeleggelsen fikk skje uforstyrret. Marmoret bruktes til å pryde moskeene

i Jerusalem med og av blytaket støptes kuler. Kirken stod lenge uten tak og truet med å styrte sammen. I slutningen av 1700-tallet restaurertes den av grekerne, men blev derefter lekeplass for alle Betlehems barn, alle byens dagdrivere sov under dens tak og kjøbmennene holdt børs og basar i sideskibene og ørkenens beduiner bandt sine hester ved pillarene. Det gikk så vidt at munkar og prester måtte forskanse sig i koret, omkring hvilket der byggedes en sterk stenmur for å holde massen vekk fra det allerhelligste. Først i 1918, da engelskmennene var blitt herrer i Palestina, blev denne skjæmmende mur revet og kirken blev atter fredet.

Fødselsgrotten ligger under høialteret. Dens naturlige stenvegger er smykket med marmorplater og brokade, og i en niche utmerkes stedet for Jesu fødsel av en sølvstjerne over hvilken leses: «Hic de virgine Maria Jesus Christus natus est». Over stjernen brenner femten kostbare lamper av hvilke de seks eies av den greske kirke, fem av den armeniske og fire av den latinske. Muhammedanske soldater holder stadig vakt nede i grotten for å hindre pilegrimer fra å ta med sig souvenirs. Noen skritt fra den niche, der Kristus fødtes, ser man krybben hvor han blev svøpt og lagt — d. v. s. selve krybben blev i det åttende århundre flyttet til kirken Sta. Maria Maggiore i Rom, men stedet hvor krybben stod har man ikke kunnet flytte; det finnes der ennu. Til fødselsgrotten valfarter hver jul tusener av pilegrimer for å kysse sølvstjernen.

Fra Fredrikstad.

Helligtrekongers-festen blev en stor høitidsdag for St. Birgittas menighet i Fredrikstad, preget som den var både av vemot og glede.

Samtidig med julebudskapet fikk vi jo den triste nyhet at vår kjære konstituerte sogneprest mgr. Irgens kom til å forlate oss i begynnelsen av det nye år. I den forholdsvis korte tid som han virket blandt oss har han forstått å vinne alles hjerter, og vi står i en stor taknemlighetsgjeld til ham for det store arbeide han har nedlagt hos oss både i kirken og i de forskjellige foreninger. I sannhet kan man si, at mgr. Irgens' opphold i Fredrikstad ikke blev noen hvileperiode, men et intenst arbeide for vår hellige Kirkes sak. Det er ikke formeget sagt, at han vil etterlate et stort savn ikke bare hos menigheten, men også hos den kreds av anderledes troende, hvor han ved sitt likefremme og vinnende vesen har vunnet sig mange venner.

Av forskjellige grunner blev menighetens avskjedsfest for mgr. Irgens slått sammen med juletreffesten, som fant sted 4. juledag, og det at festen i høimning. Etterat konsul Berrum, som festinn, hadde holdt en tale for den avgående rakte han ham som minnegave fra mer full alba, hekket av en av St. Birgittens. Derefter fikk eier Müller for

konsul Berrum for St. Birgittaforeningen og hr. Backer jun. for ungdomsforeningen. Man fikk herunder et levende inntrykk av den kjærlighet, hvormed menigheten omfattet sin sogneprest. Tilslutt takket mgr. Irgens menigheten og lovet å minnes den i sine bønner.

Da denne forsåvidt triste del av julefesten var overstått, gikk man over til riktig å feire jul. Pater Ballin, som i lengere tid har gjestet Fredrikstad i rekreasjonsøiemed, bidrog med julefortellinger etc. til å skape den rette stemning og høstet livlig bifall. Måtte der komme mange danske julegjester som pater Ballin til Norge, de vil straks bli annektert.

Så oprandt da Helligtrekongersdag, da ombyttet av sogneprester skulde finne sted. Kirken var pyntet til fest og koret hadde innøvet en herlig messe. Mgr. Irgens besteg først prekestolen og holdt en kort men gripende tale, hvori han anbefalet den nye sogneprest pastor Laudy til menighetens kjærlighet og tillit. Herunder kom han inn på cølibatet, som er så uforståelig for anderledes troende og som gjør presten til en ensom mann. Men den er ikke ensom i ordets dypeste forstand, som arbeider for Gud og med Gud, og det hl. messeoffer, som han daglig frembærer, gir en overnaturlig styrke til å gjøre Guds vilje.

Efter talen oplestes hans høiarverdighet biskopens utnevning, hvorefter pastor Laudy høitidelig blev innsett i sitt embede.

Det er naturligvis alltid så, at en ny sogneprest blir mottatt med en viss spenning. Der reiser sig så mange spørsmål i en, for en katolsk prests opgaver er både mange og store, og det kan vel være, at en menighet ofte stiller urimelige krav til sin sogneprest. Nu kom jo ikke pastor Laudy til oss helt som en fremmed og ukjent størrelse. De ferreste hadde kanskje sett ham før, men hans store arbeide for vår ungdom var der vel ingen som var uvitende om. Han besteg nu prekestolen og talte til oss om prestens opgaver og sjelsorgen. Den kjærlighet, som bar disse ord frem, lover godt for fremtiden, og jeg tør også si, at han straks vant menighetens kjærlighet. Efter gudstjenesten samledes da alle i menighetslokalet for å bli forestillet for den nye sogneprest. Fabrikkeier Leo Müller ønsket ham hjertelig velkommen til St. Birgitta menighet, og pastor Laudy takket for denne velkomsthilsen. Pastoren citerte ordsproget, at «den som tar barnet ved hånden tar moren om hjertet», idet han henviste til den kjærlighet han har viet arbeidet for ungdommen. Så vil vi da motta ham med kjærlighet og tillid, med takk til Gud og vår biskop, som sendte oss ham, og likeledes med takk til pastoren, fordi han fulgte kallet. Måtte han lenge få arbeide blandt oss til velsignelse og gavn for vår lille menighet og derved også for vår kjære og hellige moderkirke.

E. Berrum.

INNSENDTE ANONYME ARTIKLER.

«St. Olav» inntar gjerne innsendte artikler, og de kan godt inntas anonymt, forsynt med et eller annet merke. Men vi kan ikke fravige den almindelige regel at redaksjonen må gjøres bekjent med innsenderens navn.

Borghild Edwards.

En trofast katolikk, frøken *Borghild Edwards*, er avgått ved døden på St. Josefs hospital i Fredrikstad, styrket med Kirkens nådemidler. Avdøde blev optatt i Kirken for ca. 10 år siden, og strålte alltid av lykke over å være katolikk. I alle de prøvelser hun gjennomgikk i de senere år var Kirkens liv og lære henne en stadig og uforlignelig trøst. Hun var meget muskalsk begavet, og mange er de ganger, hvor hun har stillet sin kunst til rådighet ved Mariakongragasjonens møter. Hun var en opofrende trosfelle, hjelpsom i all sin ferd og hennes liv er blitt lønnet med en i sannhet kristelig død preget av tro, håp og kjærlighet og fullkommen hengivelse i Guds vilje. — R. I. P.

Hershjemme: —

Vi henleder oppmerksomheten på den foredragsrekke som sogneprest mgr. dr. K. Kjelstrup påbegynte søndag den 7. ds. i St. Olavs kirke og som fortsetter hver søndag med følgende emner: Den 21. ds.: «Ulykkelig er den som ikke tror». — Den 28. ds.: «Vantroens årsaker». — Den 4. februar: «Den faste tro». — Den 11. februar: «Troslivets pleie». Med det kjennskap som både katolikker og andre har til mgr. Kjelstrup som foredragsholder, til hans eminente viden og evne til å forme denne viden i klare og anskuelige bilder, så den griper tilhørerne med det selvfulte og selvoplevdes hele styrke og vekker til ettertanke og omtanke — med dette kjennskap er det overflødig å anbefale disse foredrag. Det er nok å gjøre oppmerksom på at en ny rekke er begynt og at alle foredragene må betraktes som en enhet, men tillike er hvert enkelt et avsluttet hele, som man kan påhøre med stort utbytte, selv om man ikke får hele serien med, hvad selvfølgelig er det beste. Alle foredragene holdes i forbindelse med aftenandakten kl. 6.

OSLO. Som organist ved St. Olavs kirke tiltrådte nu ved årsskiftet hr. Wolfgang Olafsen efter hr. Riefling. Den nye organist har utdannet sig ved konservatoriet her i Oslo og spesielt studert orgelteknikk med fru Lindemann Hjelle.

OSLO. Paramentforeningen St. Birgitta i St. Halvardsmenighet hadde 8. januar en meget vellykket julefest for sine medlemmer. Tilstede var også Franciskanerpatrene og Maristpatrene fra Stabekk samt Elisabethsøstre. Under festen blev det oplest en hilsen fra foreningens stifter og første direktør, pastor Breukel, samt et hjertelig brev fra den forrige sogneprest, pastor Laudy, Fredrikstad.

DRAMMEN. Drammens Katolske Kvinneforening arrangerte den 3. januar julefest for menigheten med pårørende. Det blev en meget vellykket aften, takket være festkomiteens og søstrenes forberedende arbeide, og fremmøtet var også over forventning. Til og med julenissen hadde tilsagt sitt nærvær.

Pastor Rottier åpnet festen med en vakker tale om julen og ønsket alle velkommen. Siden var der musikalsk underholdning, bevertning og lek rundt det festlig pyntede juletre. På vår avholdte sogneprests initiativ er det gamle lokale blitt oppusset og malt i vakre og lune farver, som bidrog til å høine stemningen.

A. B.

STAVANGER. Vi har i år hatt ikke mindre enn tre juletræfester her i vår menighet, og alle like vellykket. Første nyttårsdag avholdtes den første kun for menigheten. Festen blev åpnet med en kort tale av pastor van der Burg, hvorefter fulgte gang om juletræet. Stemningen kom straks op, og det blev meget festlig. Der var opførelse av et vakkert julestykk, med et betagende avslutningstablå. Menighetens yngste opførte likeledes et bedårende julestykk, som kunde mane til eftertanke. Det var forbausende å se hvor flinke de små skuespillerinner og skuespillere var. Senere var der bevertning, og julenissen manglet heller ikke med en kakepose til de små. Den vellykkede fest avsluttedes ved 24-tiden. Den 3. januar var festen for barn, også utenfor menigheten. Festen åpnedes med at pastoren anmodet alle barna om å bli med over til kirken og se den vakre krybbe. Pastoren holdt en liten tale for de små, og minnet dem om hvorfor julen feiredes. Ikke bare for presenter og mat, men for at de skulde huske på det lille Jesusbarn. Barna sang så tre vers av «Her kommer dine arme små» og alle gikk tilbake til foreningslokalet hvor det tendte juletræ stod, og det varte ikke lenge før de små sang julesanger av hjertens lyst og gikk rundt træet. Skuespill opførtes. Til avslutning viste det sig at julenissen fremdeles var i vigør, og jubelen var stor da han viste sig i salen. Helligtrekongers søndag avholdtes så den tredje fest. Denne var avertert i avisene, og mange mennesker hadde innfunnet sig. Stort flere kunde der ikke være hvis der skulde være anledning til «å snu sig». Pastor van der Burg ønsket alle velkommen, hvorefter man gikk rundt juletræet. De vakre julestykker opførtes. De yngste var også i ilden, og at begge stykker falt i smak var ikke vanskelig å skjønne, hvad det sterke bifall også vidnet om. Festen fortsatte i den beste stemning med marsj og lek, og den meget vellykkede fest avsluttedes ved 24-tiden.

N . . .

TOTEN. Det er lenge siden «St. Olav» hørte ifra den lille menighet på Toten! Siden Dominikaner-patrene optok sin virksomhet på Hamar, er det skjedd store forandringer for oss fra kirke langboende folk. Hverannen søndag i måneden får vi nu høre den hellige messe, idet en av patrene besøker Gjøvik og Raufoss hver sin gang. Vår sogneprest pater Alby blev hilst velkommen hos familien Pettersen på Gjøvik, hvortil alle vi trosfeller blev budne. Under messen talte presten til oss katolikker, som bor så adspredt og feirer den hellige messe under så beskjedne forhold, og minnet oss om, at vi også tilhører den store Kirke, og at Sakramentet er tilstede i samme fylde som i de vakre kapeller og praktfulle kirker. Efter messen sørget vår gode vertinne for vårt materielle behov. Ikke bare frokost, men også senere en festmiddag, under hvilket vertinnen leste op et selvskrevet velkomst-dikt til vår nye sjelehyrde. Nu stod Raufoss for tur for prestebesøk. Det blev ikke pater Alby denne gang, men pater Vanneufville, som på sin gjennomreise stanset hos oss. De få timer vi fikk tilbringe i hans selskap lørdag aften gikk så altfor fort. Søndag formiddag blev en riktig høitidsstund. Solen skinnit fra den høst-klare himmel, og det hersket en fred i naturen, som om den var med oss og forberedet sig til den hellige handling, som skulde foregå i vårt hus. Det

var en liten flokk som andektig i bønn og takksigelse mottok høitidsstundens nådegaver. Messens høitidelige feststund blev yderligere understreket av paterens skønne sang. Straks efter messen reiste pateren videre; men den fred han bragte forblev. — I julen drog vi brudeferd over Mjøsa. Familiens yngste datter skulde stå brud. Brudevilsen fant sted søndag efter høimessen, som blev lest av Père Béchaux i den vakre St. Torfinns kirke. Pater Alby, som forrettet vielsen, talte vakkert til det unge parret. Mätte Gud velsigne hans ord så de måtte bære gode frukter! Efter brudevilsen blev vi overrasket med en festlig tilstelning i foreningslokalet, hvor det unge parret mottok lykkønskninger på menighetens vegne av fru Undset, som sammen med Père Béchaux bæret festen. Tilslutt vil vi takke alle, pater Alby, Moder Constantina for hennes gjestfrihet, alle søstrene og hele menigheten, som har gjort sitt til at den dag blir oss uforglemmelig.

Stodola.

— og derute:

VATIKANBYEN. Da den hellige Fader leste dekretet over de sydamerikanske jesuitter Roco Gonzales de Santa Cruz, Alfonso Rodriguez og Juan de Castillo's martyrium, sammenlignet han i en tale disse trosbuds skjebne med «det daglige livs martyrer», idet han bl. a. sa: «Hvor ofte er ikke familiefdre sanne martyrer når de trofast oppfyller alle sine standsplikter og arbeider med ubeskryvelig omsorg for sine store familier, stadig pålegger sig savn og forsakelser og uophørlig kjemper mot ugunstige forhold. Et stille og skjult, men dog stort martyrium, utholder også alle de som dag efter dag tålmodig utfører sitt ensformige arbeide med samme iver og samme punktlighet uten utsikt til anerkjennelse eller lønn.»

ROM. Benediktinerklosteret St. Hieronymus i Rom, som er opprettet av pave Pius XI, er nylig blitt innviet av kardinal Lépicier. Det er overdratt Benediktinerne fra Clairveaux og er setet for den pavelige kommisjon til revisjon av Vulgata, som 1907 blev nedsatt av Pius X. Hittil har den residert i St. Callisto-paleet. Det nye kloster, som blandt annet inneholder et fagbibliotek efter de mest moderne prinsipper på 100,000 bind, vil efter all sannsynlighet bli et videnskapelig centrum for det kirkelige Rom.

STUTT GART. Med biskoppelig approbasjon er der opprettet en ny betydningsfull forening «Katolsk Bibel-bevegelse», som har satt sig som oppgave å utbre den hellige skrift blandt folk efter de kirkelige autoritetens anvisninger og på alle måter arbeide på å befordre lesningen i bøkernes bok.

KARPATHO — RUSSLAND. Sjelesorgen i dette russiske grensedistrikt er meget vanskelig. Av de 726,000 innbyggere er 360,000 gresk-katolske og 70,000 romersk-katolske — til sammen er altså to femtedeler av befolkningen katolikker. Overfor dem står 112,000 ortodokse, 103,000 jøder og 75,000 protestanter. Der hersker stor prestemangel og sjelesorgen må utføres på ikke mindre enn 6 sprog: rutenisk, ungarsk, tysk, slovakisk, tsjekkisk og rumensk.

ROM. På initiativ av de katolske mannsforbund i Rom er der begynt en aksjon med motto: «I alle hus et krusifiks». Foreløbig virker man bare i Rom, men man har møtt så stor tilslutning, at man antagelig vil utstrekke arbeidet til andre steder. De krusifiks, som hittil er utdelt, har alle form av et erindringskors om det hellige år.